

Fjelloppsynet i Rondane

- en presentasjon av et helhetlig
naturoppsyn

Dovre fjellstyre
Sel fjellstyre
Vulufjell fjellstyre
Ringebu fjellstyre
Folldal fjellstyre
Sollia fjellstyre

Juni 2004

INNHOOLD

1	INNLEDNING	3
1.1	Statsallmenningene og fjelloven	3
1.2	Forvaltning av statsallmenningene	3
2	NATUROPPSYN I RONDANE	4
2.1	Bakgrunn og rolleavklaring	4
2.2	Organisering og drift	5
2.3	Arbeidsoppdrag og tjenestesalg	5
	<i>Oppsynsrelaterte oppgaver</i>	5
	Oppdragsgiver	5
	<i>Naturfaglige oppgaver</i>	6
	Oppdrag	6
	Oppdragsgiver	6
	Kartlegging av biologisk mangfold	6
	Sel kommune	6
	<i>Informasjon/veiledning</i>	6
	Oppdrag	6
	Oppdragsgiver	6
	<i>Rapporteringer</i>	6
	Oppdrag	6
	Oppdragsgiver	6
3	RESSURSOVERSIKT	6
	Navn	6
4	PRAKTISK INFORMASJON	7

VEDLEGG

- Naturoppsyn i statsallmenninger – utredning fra arbeidsgruppe for rolleavklaring Fjellopsyn/SNO, oktober 2000.
- Standard oppsynsinstruks for fjelloppsynet

1 INNLEDNING

1.1 Statsallmenningene og fjelloven

Allmenningsretten har dype historiske røtter og regler om allmenningsbruk finnes i våre første nedskrevne lover. Sammen med odelsretten regnes allmenningsretten som ett av våre eldste kjente rettsinstitutt.

Det var skogsdrift i allmenningene som først ble underlagt regulering, og det var først på begynnelsen av 1900-tallet at bruken av statsallmenningene hadde fått slikt omfang at det ble nødvendig å regulere bruken av vilt- og fiskeressursene og de jordbrukstilknyttede bruksrettene. For å ordne opp i rettsforholdene i statsallmenningene ble Høyesteretts-kommisjonen opprettet i 1908, og den fortsatte sitt arbeide helt fram til 1952.

Arbeidet med fjelloven av 1920 ble startet opp gjennom nedsettelsen av Fjellovkomiteen i 1912. Komiteen skulle få i stand en regulering av bruksforholdene i statsallmenningene. Etter vedtak i 1920 ble fjelloven stående uten vesentlige endringer fram til dagens fjellov ble vedtatt i 1975. Bakgrunnen for lovendringen var at fjelloven av 1920 var dårlig egnet til å regulere nye driftsformer og utnyttelsesområder som var under utvikling.

I fjelloven av 1975 er det nedfelt to viktige prinsipper. Det er for det første at inntekter fra virksomhet i statsallmenningene skal tilfalle lokalsamfunnet, og for det andre at det gis rom for en tidsmessig utvikling av bruksrettene. Bruksrettene skal kunne nyttes på en måte som til enhver tid er i samsvar med rasjonell bruk, og som er naturlig etter "tida og tilhøva". Fjelloven av 1975 er en spesiallov for statsallmenningene og den er således den primære rettskilde når det gjelder den rettslige situasjonen i statsallmenningene.

1.2 Forvaltning av statsallmenningene

Forvaltningen av statsallmenningene er regulert gjennom fjelloven av 1975 og statsallmenningsloven av 1992. Statsallmenningsloven regulerer forvaltningen av bruksretten til ved og tømmer, mens fjelloven regulerer forvaltningen av grunneierretten og bruksrettene.

Landbruksdepartementet er tillagt forvaltningsmyndighet etter statsallmenningsloven og fjelloven. Fjellovens kapitler om jakt og fiske er lagt til Miljøverndepartementet, som med få unntak har delegert myndigheten til Direktoratet for naturforvaltning. Statskog SF har fått overført grunnbokshjemmelen til statsallmenningene, og administrerer grunneierretten i statsallmenningene. Den skogfaglige forvaltningen er også tillagt Statskog SF. Fjellstyrenes virksomhet er hjemlet i fjelloven. Det er kommunestyret som oppnevner fjellstyret for hver valgperiode, og hovedregelen er at det skal være ett fjellstyre i hver kommune som har statsallmenning.

Fjellstyrene er tillagt administrasjonen av bruksrettene og lunnende (herlighetene) i statsallmenningene, så lenge ikke annet er forutsatt i eller i medhold av lov. I hovedtrekk omfatter dette jordbrukstilknyttede bruksretter som seter og beite, samt jakt, fiske og fangst. Fjellstyrene er også ansvarlig for at all bruk av statsallmenningene skjer på en måte som ivaretar naturvern- og friluftsinnteressene, jf. § 3 i fjelloven.

2 NATUROPPSYN I RONDANE

2.1 Bakgrunn og rolleavklaring

Det er Fjellstyrene som har ansvaret for at det opprettes en hensiktsmessig oppsynsordning i statsallmenningene. Fjellstyrene i Rondane har etter § 36 i fjelloven ansatt Fjelloppsyn for å føre tilsyn med statsallmenningene. Fjelloppsynet fører tilsyn med eiendommene for staten, og ser til at det ikke foregår ulovligheter. Fjelloppsynet er underlagt oppsynsordninger som er godkjente av Landbruksdepartementet og Statskog SF.

Fjellstyrene i Rondane har naturoppsynsoppgaver av både nasjonal og offentligrettslig karakter i statsallmenningene. Det dreier seg om oppgaver knyttet til Fjelloven, Viltloven, Lakse- og innlandsfiskeoven, Naturvernloven, Kulturminneloven, Friluftsløven, Forurensingsloven og Motorferdselloven. Fjelloppsynet i Rondane er tildelt begrenset politimyndighet og er i den sammenheng underlagt politiet.

I forbindelsen med opprettelsen av SNO ble det nedsatt ei arbeidsgruppe bestående av representanter fra Norges Fjellstyresamband/Fjelloppsynet, Statskog SF, SNO/DN og Justisdepartementet/Politiet. Arbeidsgruppa ble ledet av tidligere Fylkesmann i Oppland, Knut Korseth. Arbeidsgruppa skulle se nærmere på rollefordelingen mellom oppsynsordningene i statsallmenningene. Dette resulterte i en utredning, "Naturoppsyn i statsallmenninger", der partene ble enige om en rollefordeling for samarbeid i statsallmenningene. I utredningen aksepterer partene Fjellstyrenes ansvar for naturoppsyn i statsallmenningene, og for Fjellstyrenes utøvelse av oppgaver av nasjonal og offentligrettslig karakter i nasjonalparker og andre verneområder.

I utredningens pkt. 3.1.3. heter det: " Ved Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 30 (1994-95) og Innst. O. Nr. 64 (1995-96) ble viktigheten av samarbeidet mellom de ulike oppsynsordningene understreket. Stortinget la også til grunn at der eksisterende oppsyn fungerer godt, er det ingen grunn til å legge det ned eller erstatte det med annet statlig oppsyn (jf. referat fra Innst. O. Nr. 64 (1995-96)).

Stortinget la videre til grunn at begge oppsyn har oppgaver av nasjonal og offentligrettslig karakter. Endelig understreket Stortinget nødvendigheten av at det er tett kontakt mellom det statlige oppsynet og med oppsynet tilsatt av de lokale fjellstyrer."

I henhold til utredningens pkt. 4.2.3. vil ikke SNO gå tungt inn med egen oppsynstjeneste i områder der Fjellstyrenes oppsyn allerede fungerer godt. Viser også her til innstillingen fra Energi og Miljø komiteen høsten 2003 der det bl.a. heter : "*Det alt vesentlige areal som er verna i Sør- og Midt-Norge, er statsallmenning, og her vil det normalt være etablert fjelloppsyn. Flertallet mener at nye oppsynsbehov må søkes dekket gjennom tjenestekjøp fra fjellstyrene, Statskog og Fjelltjenesten der det er naturlig*". Med de samarbeidsløsninger og den profesjonaliteten som Fjellstyrene i Rondane kan vise til i dag, ser vi det derfor som naturlig at det er Fjelloppsynet som blir benyttet ved et økende behov for informasjon, skjøtsel og oppsyn gjennom gjennomføringen av de foreslåtte verneplanene for området.

2.2 Organisering og drift

Fjelloppsynet i Rondane representerer et profesjonelt og helhetlig naturoppsyn i statsallmenningene i Dovre, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron Ringebu, Folldal og Stor-Elvdal kommuner. Til sammen er det ansatt 9 heltids fjelloppsyn og 9 deltids Fjelloppsyn i disse Fjellstyrene, noe som til sammen utgjør 12 årsverk.

Fjelloppsynet driver oppsyn etter standard instruks gitt av Fjellstyrene. Denne instruksjonen er godkjent av Landbruksdepartementet (Statskog SF) og er gitt i samråd med politiet og Statens naturoppsyn (SNO). I henhold til instruksjonen skal Fjelloppsynet drive informasjon, tilrettelegging, skjøtsel, naturovervåking/registrering og kontroll.

I tillegg utfører Fjellstyrene en rekke skjøtselsoppgaver (drift og forvaltning av jakt- og fiskeressursene i statsallmenningene) og har videre restaurerings- og vedlikeholdsansvaret for en rekke hytter, naust, båter og bruer gjennom hele året. Videre utfører Fjelloppsynet tjenester for andre instanser både innenfor statsallmenningene og på privat grunn. Dette gir Fjelloppsynet en unik mulighet til å kombinere flere oppdrag på samme tur, og det representerer derfor et rasjonelt, helhetlig og profesjonelt oppsynsorgan med erfarne og godt kvalifiserte ansatte. I tillegg er dette det mest økonomiske for samfunnet.

Gjennom samarbeidsløsninger ser Fjellstyrene i Rondane helheten i områdene, slik at kommunegrenser og statsallmenningens grenser ikke hindrer en rasjonell bruk av oppsynspersonell på tvers av grensene. Fjelloppsynet samarbeider med de lokale lensmannskontorene og lokalt SNO.

Rondane-området er med i et regionalt oppsynsutvalg som dekker området i Oppland og Folldal/Sollia, Møre og Romsdal/Sogn og Fjordane. Fjellstyrene/Fjelloppsynet er en viktig aktør i dette utvalget, som ellers består av representanter fra Politiet, SNO og Statskog SF. Både Dovre, Sel, Vulufjell, Ringebu, Folldal og Sollia fjellstyrene er medlemmer av Norges fjellstyresamband, som er en fellesorganisasjon for alle de 94 fjellstyrene i landet (27 000 km²). Fjellstyresambandet har utviklet felles uniformering for Fjelloppsynet, slik at Fjelloppsynet i hele landet nå bærer samme uniform. Dette er et ledd i profesjonaliseringen og synliggjøringen av Fjelloppsynet.

2.3 Arbeidsoppdrag og tjenestesalg

Fjelloppsynet i Rondane har mange og varierte arbeidsoppgaver, både for Fjellstyrene og som tjenestesalg ovenfor andre aktører. Vi vil nedenfor gi en oversikt over noen av de oppgavene som fjelloppsynet i Rondane har utført det siste året.

Oppsynsrelaterte oppgaver

Oppdrag	Oppdragsgiver
Oppsyn med statsallmenningene	Fjellstyre/Statskog (Landbruksdepartementet)
Ekstraordinært oppsyn med verneområder	SNO
Nasjonalt oppsyn	Fylkesmannen i Oppland, SNO
Oppsyn innen miljølovgivningen	Gudbrandsdal og Hedmark politidistrikter
Fiskeoppsyn utenfor statsallmenning	Grunneierlag
Oppsyn med 5 naturreservater	Fylkesmannen i Hedmark

Naturfaglige oppgaver

Oppdrag	Oppdragsgiver
Yngleregistrering av jerv	SNO
Kjeveinnsamling- og måling, villrein	Norsk institutt for naturforskning
Kjeveinnsamling, elg	Sel kommune
Kartlegging av beverlokalteter	Sel kommune
Vilt- og fiskekartlegging	Sel kommune
Kartlegging av biologisk mangfold	Sel kommune
Yngleregistrering av fjellrev	Norsk institutt for naturforskning
Vannprøver	Norsk institutt for vannforskning
Prøvefisking	Intern forvaltning + private

Informasjon/veiledning

Oppdrag	Oppdragsgiver
Informasjon	Skoler, offentlige og private organisasjoner
Veiledning	Allmenn henvendelse om statsallmenningene og verneområdene
Drift av nasjonalparksenter, Otta	Sel kommune

Rapporteringer

Oppdrag	Oppdragsgiver
Ulovligheter, anmerkninger og tendenser	Politiet/Fjellstyrene/Statskog
Resultater fra registreringsarbeider	Oppdragsgiver for arbeidet
Tilstand og utvikling i verneområder	SNO
Funn av spor etter store rovdyr	SNO, Fylkesmannen
Funn av hilokaliteter og hekkeplasser	SNO, Fylkesmannen
Funn av kulturminner	Fylkeskommunen

3 RESSURSOVERSIKT

3.1 Fjelloppsyn

Navn	Alder	Fjellstyre	Stilling	Ansiennitet	Hovedutdanning
Per Erik Sannes	37	Sel	100 %	13 år	Cand. mag. skog-utmark
Rannveig Helgesen	32	Ringebu	100 %	10 år	Cand. mag. skog-utmark
Bjørn Murvold	33	Ringebu	100 %	7 år	Cand. agric.Nat.forv.kan.
Trond Toldnes	47	Dovre	100 %	Ca 25 år	Skog- og utmarkstekniker
Hans Bondal	51	Sollia	75 %	31 år	Skog- og utmarkstekniker
Odd Enget	35	Folldal	100 %	10 år	Skogbruksingeniør
Asgeir Myhrmoen	48	Dovre	100 %	21 år	Fagarbeider
Kai Rune Båtstad	28	Sel	60 %	6 år	Bachelor natur-miljøvern
Espen Rusten	29	Dovre	90%	2 år	Cand.mag
Ivar Tho	58	Sel	10 %	Ca. 30 år	Fagarbeider
Hans Bondestad	54	Vulufjell	15 %	Ca. 30 år	Fagarbeider

Lauritz Dalbakk	62	Ringebu	45 %	19 år	Fagarbeider
Sverre Hovind	31	Sollia	25 %	4 år	Cand. mag. Friluftsliv
Stein Olav Lilleng	30	Folldal	20 %	4 år	Skogbrukskandidat, NLH
Eivind Fallet	27	Folldal	45 %	3 år	Fagarbeider
Stein Bakken	54	Folldal	15 %	24 år	Fagarbeider
Arnfinn Killi	55	Dovre	25 %	5 år	Fagarbeider
Hans O. Arnekleiv	40	Dovre	25 %	5 år	Fagarbeider

Alle Fjelloppsyn har basiskurs i naturoppsyn eller årsstudium i natur- og kulturminneoppyn, og alle har innehatt politimyndighet på miljølovgivningen i lang tid.

3.2 Utstyr

	Dovre	Sel	Vulufjell	Ringebu	Folldal	Sollia	Totalt
Fjellstyrehytter	14	7		6	6	4	38
Oppsynshytter	3	3	1	4	5		16
Garasje/lager/verksted	1	1	1	1	1		5
Båter	8	2	3	12	6	1	22
Båtmotor	1				3	1	5
Naust	3		1	1	3		8
Gapahuk		1		4		2	7
Snøscooter m/kjelke	2	1		2	1	1	7
Biltilhengere	1			2	2		5
Kano							
Lavvo	1						1
Samband/mobiltelefon	8	2	2	5	7	3	27
GPS	2	1		2	1	1	7
Håndkikkerter/teleskop	4	2		2	1	2	11
Uniformer	4	3	2	3	4	2	18

I tillegg har alle fjellstyrene kontorlokaler med alt nødvendig utstyr innen data, Internett, faks, kopiering og lignende.

4 PRAKTISK INFORMASJON

Sel Fjellstyre Tlf: 61 70 08 16 E-post: sel@fjellstyrene.no
 Botten Hansensgt. 9 Mob: 941 49560
 2670 Otta Faks: 61 70 08 01

Styreleder: Jan Olav Solstad, tlf: 61231134/ 99167186

Vulufjell Fjellstyre Tlf: 61700816 E-post: vulufjell@fjellstyrene.no
 Botten Hansensgt. 9 Mob: 99422578
 2670 Otta Faks: 61700801

Styreleder: Ola Dahl, tlf: 61294331 / 97544567

Ringebu Fjellstyre Tlf: 61 28 31 12 / 13 E-post: ringebu@fjellstyrene.no
2630 Ringebu Mob: 911 24730/917 62919 Hj.side: www.fjellstyrene.no/ringebu
Faks: 61 28 32 00

Styreleder: Kjell Hovde, tlf: 61282336

Sollia Fjellstyre Tlf: 62464574 E-post: sollia@fjellstyrene.no
2477 Sollia Mob: 90969518
Faks: 62460858

Styreleder: Ole Nordahl, tlf: 62463775

Folldal Fjellstyre Tlf: 62490006 E-post: folldal@fjellstyrene.no
2580 Folldal Mob: 97977121
Faks: 62490648

Styreleder: Egil Arne Tørhaug, tlf: 62493592

Dovre Fjellstyre Tlf: 61241492 E-post: dovre@fjellstyrene.no
Joramo utm.senter Mob: 95963314
2662 Dombås 94145998 Hj.side: www.fjellstyrene.no/dovre

Styreleder: Odd Leif Angård, tlf: 90099015